

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

2022

Magdaléna Čáková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

DESIGN SITE SPECIFIC

Magdaléna Čápková

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Specializace Keramika

Bakalářská práce

DESIGN SITE SPECIFIC

Magdaléna Čápková

Vedoucí práce: doc. MgA. Gabriel Vach
Katedra výtvarných umění
Fakulta designu a umění Ladislava

Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Magdaléna ČÁPOVÁ**
Osobní číslo: **D19B0110P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Sochařství, specializace Keramika**
Téma práce: **DESIGN SITE-SPECIFIC**
Zadávající katedra: **Katedra designu**

Zásady pro vypracování

Návrh a realizace (keramického) designu do studentem vybraného konkrétního prostředí, konkrétního místa či konkrétního uživatele.

Tvůrčí záměr: Tvůrčím záměrem je zkoumání současného keramického designu interiérových doplňků. Přehodnocení a hledání nových možností, pro specifické prostředí.

Způsob realizace: Technologie bude závislá na zvolených materiálech, způsobu jejich zpracování a celkové koncepci díla s následným postupem:

1. Rešerše zvoleného tématu, inspirace v okolí
2. Tvorba návrhů a modelů
3. Výběr materiálů, a technického zpracování

Cíl: Cílem práce bude návrh řešení, které bere v úvahu potřeby konkrétního spotřebitele.

Předpokládaný charakter výstupu: Volná sada keramických výrobků minimálně tři kusy.

Rozsah průvodní zprávy: Průvodní zpráva bude obsahovat minimálně tři normostrany.

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

RILEY, N. *Dějiny užitého umění: vývoj užitého umění a stylistických prvků od renesance do postmoderní doby. 1. vyd. Přel. M. Nejedlá, J. Novotná, P. Stříbrný, Praha: Slovart, 2004. ISBN 80-720-9549-8.*
KOLESÁR, Zdeno. *Kapitoly z dějin designu. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2004. ISBN 80-86863-03-4.*
HANYKÝŘ, V., KUTZENDORFER, J. *Technologie keramiky. Praha: Silikátový svaz, 2008. ISBN 978-80-86821-48-1.*

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. MgA. Gabriel Vach**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **31. května 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

L.S.

Doc. akademický malíř Josef Mištera v.r.
děkan

Doc. akademický malíř František Steker v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 10. září 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedení pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2022

.....
podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce doc. MgA. Gabrielu Vachovi za podnětné rady a připomínky a pomoc při hledání správné cesty.

Dále bych chtěla velmi poděkovat MgA. Markétě Kalivodové za ochotu, trpělivost a pomoc po technické stránce.

Velký dík patří Anně Stifterové za podporu a cenné podněty během celého procesu, bez kterých by má práce nebyla tam kde je.

A v neposlední řadě patří dík mé rodině a přátelům za podporu po celou dobu studia.

OBSAH

POPIS PŘÍPRAVY A REFLEXE PROCESU MÉ VLASTNÍ TVORBY	1
Téma a důvody jeho volby	1
Kontext ve vlastní tvorbě	2
Koncept.....	3
PROCES TVORBY	4
Site specific	4
Tvary.....	4
Hledání rozmanitosti	5
Výsledná technologie.....	5
Výroba	6
MODELY	6
FORMY	6
Misky	6
Buddha bowl.....	7
Talíře.....	7
Logo, dekor.....	7
POPIS VÝSLEDNÉHO DÍLA	8
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	9
RESUMÉ.....	10
SEZNAM PŘÍLOH.....	11

POPIS PŘÍPRAVY A REFLEXE PROCESU MÉ VLASTNÍ TVORBY

Téma a důvody jeho volby

“DESIGN SITE SPECIFIC”

Při výběru tématu mé bakalářské práce jsem věděla, že se mi lépe pracuje s nějakým omezením a specifickým zadáním. Zároveň mi dává smysl tvořit produkty, které mají své konkrétní využití. Téma DESIGN SITE SPECIFIC mi na tato kritéria přesně sedělo.

Mým výstupem měl být design pro určitého uživatele či prostředí. Rozhodla jsem se vybrat místo, kde se moje výrobky stanou předmětem každodenního užívání. Chtěla jsem pracovat na sadě pro nějaký podnik z oblasti gastronomie a mít produkt, který se dostane do rukou větší škále uživatelů. Spolupracovat jsem začala s firmou *Písecká Polívkárna*. Nachází se v mém rodném městě. Mimo vynikající kuchyni, nejsou lhostejní ke společnosti a jejich podnik vznikl s cílem vytvářet a udržovat pracovní místa pro osoby se zdravotním postižením.

Věděla jsem, že se chci zabývat designem. Zároveň v něm zachovat autenticitu ruční práce, což je téma které, je pro mě stále velmi poutavé. Konkrétní místo jsem chtěla svou prací pozdvihnout. Současně se zabývat otázkou porovnání sériové výroby s ručně dělanými kusy. Celá cesta byla také o hledání vhodného způsobu zachycení neopakovatelnosti při řemeslné malovýrobě.

Kontext ve vlastní tvorbě

Keramice jsem se začala věnovat na Střední uměleckoprůmyslové škole v Bechyni. Zde jsem získala vztah k řemeslu a technologické základy pro další tvorbu. Líbila se mi tradice hrnčířství, kdy si je člověk s hlínou nejbliž. Mojí maturitní prací byl točený čajový set ze šamotu v nadživotní velikosti. Jakási pocta užitkové keramice, která bývá opomíjena. Mě to k ní vždycky táhlo a chtěla jsem se její tvorbě věnovat i nadále.

Ve studiu jsem se rozhodla pokračovat na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara v Plzni v ateliéru keramiky. Zde jsem se poprvé pořádně setkala s porcelánem. Mou počáteční klauzurní prací byla svačínová sada *Private time*. Vznikla za účelem, vytvořit předměty pro mou osobní potřebu, pro momenty, kdy mám čas jen pro sebe. Výsledkem byla porcelánová souprava nádobí, jehož nožky tvoří zámky zapadající do podnosu a zabraňují tak převrhnutí. V následujících semestrech nás všechny ovlivnila pandemie a omezení v tvorbě. V mých dalších projektech jsem se často zabývala zachycením jedinečnosti ruční práce. V kolekci porcelánového nádobí *Cobalted* jsem pracovala s dekorem. Vznikla za karantény a realizace v materiálu se dočkala až po roce. Dekor reaguje na ručně malované nádoby, což je oblast, která již dnes upadá. Vytvořila jsem současnou variantu, která je rychlejší a uvolněnější, aby obstála v dnešní zrychlené době. Zároveň je zde stále neopakovatelnost ruční práce a tahu štětce. V dalším semestru přišlo téma *Technologie rozmanitosti*. Pustila jsem se do experimentování a snažila se o zopakování keramické chyby - defektu v glazuře, jež mi připomínal efekt tzv. shino glazury¹.

Užitková keramika, přiznaná ruční práce, neopakovatelnost, řemeslo, malovýroba... V mé závěrečné práci se spojily všechny tyto myšlenky.

¹ Shino je japonská technika glazování zejména kameninových výrobků.

Koncept

Myšlenkou mé práce bylo vytvořit set nádobí, které vyhovuje všem technickým požadavkům provozu a zároveň má vysokou estetickou hodnotu. Při servírování pokrmu vnímáme nádobí často jen jako vedlejší uživatelský prostředek. Podvědomě nás však ovlivňuje. Jak se říká, jíme i očima. Dobře zvolená nádoba může jídlo pozvednout na vyšší úroveň.

Při navrhování série nádobí do provozu, jsem musela brát v potaz způsob, jakým se s ním bude zacházet. Rozhodla jsem se pro lití z porcelánu, kvůli jeho vysoké slinutosti a otěruvzdornosti. Také je velmi vhodný z hygienického hlediska. Zároveň jsem nechtěla pracovat jen s klasickým bílým porcelánem. Působil příliš studeně a neosobně. Mým cílem bylo dodat mu živost a otisk ruční práce, který vdechne výrobku duši. Spojila jsem tedy nespojitelné červenici a porcelán. Naprosté opaky a materiály, se kterými ráda pracuji. Líbí se mi, jak je každý jiný a má své kvality. Snažila jsem se využít toho nejlepšího z nich obou. Pevnost a tvrdost porcelánu a příjemnou zemitost a hřejivost červenice.

Set tvoří talíř na hlavní chod, dezertní talířek, misky na polévku ve dvou velikostech a tzv. buddha bowl. Dalším z mých cílů bylo dodržet vhodnou tloušťku střepe a snadnou stohovatelnost, a veškerá kritéria, která k provozu patří.

V dnešní době je těžké konkurovat masové výrobě. Velké množství věcí je dostupné za nízkou cenu. Rozhodla jsem se vytvořit kolekci, která v sobě má neopakovatelnost, originalitu a živost. Bude v ní znát ruční práce a proces tvorby, které sériová výroba nemůže nahradit.

PROCES TVORBY

Site specific

Můj proces tvorby začal hledáním vhodného podniku. Chtěla jsem spolupracovat s místem, ke kterému budu mít bližší vztah. Poohlížela jsem se v mém rodném Písku. Zároveň jsem brala v potaz myšlenku, že nechci tvořit další předměty do světa, kde je všeho dostatek. Ale najít prostor, kde budou potřeba. Mým záměrem bylo daný podnik pozvednout. Vytvořit zákazníkovi unikátní gastronomický zážitek i z vizuální stránky. Písecká Polívkárna se ukázala jako nejvhodnější volba. Majitelům se líbila má myšlenka a mě filozofie jejich podniku:

Ručíme za kvalitu a původ používaných surovin, na jejichž zpracování se významnou mírou podílejí lidé, jimž zdravotní hendikep do značné míry zúžil možnosti získat uplatnění na trhu práce. Veškerá naše produkce je výsledkem sociálního podnikání, jehož smyslem není maximalizace zisku, ale trvalá udržitelnost vytvořených pracovních míst.

Původně provozovali i svou malou keramickou dílnu a používali vlastní ručně vyráběné nádoby. Na současném vybavení se podepsalo opotřebení v provozu a už nebylo v tak dobrém stavu. Dohodli jsme se na spolupráci a pro mne vzniklo skvělé pole působnosti.

Rešerše jsem dělala v jiných polívkárnách a bistrech. Hledala jsem hlavně koncept a způsob, jakým se budou mé misky odlišovat a jak zachytím přidanou hodnotu řemeslné výroby.

Tvary

Po domluvě s majiteli Polívkárny, jsem měla zadány konkrétní nádoby, jež mám vytvořit. Nejprve jsem začala skicovat a následně vše přenášet do technických výkresů. Volila jsem spíš jednodušší tvary, to hlavní se bude odehrávat na nich. Mým záměrem bylo, aby vynikl hlavně servírovaný pokrm.

Hledání rozmanitosti

Věděla jsem, že pouze s návrhy na papíře svou práci nevymyslím. Musela jsem se přesunout k materiálu. Původně jsem chtěla pracovat s technologií zatáčení z plastického porcelánu a využít rotování k dekoraci. Vytvořila jsem si formy na zatáčené misky. Cesta byla dlouhá a zkoušela jsem mnoho variant. Nejprve soustružení, barvení porcelánu či reliéfní struktury. Současně jsem stále přemýšlela o barevnosti. Jako materiál jsem z praktického hlediska volila porcelán. Snažila jsem se obarvit jej různými druhy hlín a jíů. Nejlépe fungovala licí červenice, kterou jsem používala samotnou, přimíchanou do hmoty i do glazury. Zkoušek vzniklo mnoho než jsem našla vhodný princip². Nakonec zvítězil způsob míchání licí červenice a porcelánu a všechny tvary jsem se rozhodla lít do sádrových forem.

Výsledná technologie

V provozu Polívkárny má u sebe uživatel vždy jen jednu nádobu. Mým cílem bylo, aby zaujaly jednotlivě a zároveň fungovaly v kombinaci s ostatními kusy na stole. Při ruční výrobě je každý kus originál a žádné dva nejsou stejné. To jsem chtěla zvýraznit. Rozhodla jsem se pro technologii prolévání porcelánu a červenice.

Do formy jsem střídavě lila obě hmoty v malém množství. Nakláněním jsem tvořila ornament³. Mohla jsem kontrolovat náklon i množství, to jak se hmoty míchaly, už bylo na náhodě. Překrýváním vznikaly různé intenzity barev. Obě hmoty jsem ředila vodou, aby jednotlivé vrstvy byly co nejtenčí a prosvítaly. Pracovala jsem i s variantou, kdy jsem stejný způsob aplikovala na vnitřní části už nalitých misek. Přebytečnou hmotu jsem odsávala stříkačkou.

Pro teplejší dojem z porcelánu jsem se rozhodla obarvit jej keramickým barvítkem na světle béžový odstín. Červenci jsem smíchala s transparentní glazurou na porcelán a použila jí vždy buď na vnějšky, nebo vnitřky nádob. Celkovou sérii jsem vyvážila nádobím jen v béžové.

² Příloha 1

³ Příloha 2

Výroba

MODELY

Prvním krokem byly sádrové modely, soustružené na sádrařském kruhu. Podle technických výkresů jsem vytvořila šablony z tvrdého plastu, jimiž jsem kontrolovala výsledný tvar⁴.

FORMY

Pracovala jsem s dvěma typy forem. Obě misky i buddha bowl jsem lila technologií tzv. *na střep*⁵. Sádrová forma se celá zaplní licí hmotou. V místě, kde se dotýkají oba materiály dochází k odsávání vody z licí břečky a tvorbě střepu. Při požadované tloušťce se přebytečná hmota vylije. Druhým typem je forma *na jádro*⁶. Tuto variantu jsem použila u obou talířů, jelikož mají pak menší tendenci deformovat se při výpalu. V sádře je tentokrát prostor pouze ve tvaru požadované nádoby, který se celý zaplní hmotou.

V koženém stavu jsem výrobky vyjmula z formy na sušicí pomůcky. Dále následovalo retušování, přežah a glazování podle osvědčených postupů. Výsledné tvary jsem páčila v ostrém výpalu na 1370°.

Misky

Na základě požadavků majitelů Polívkárny jsem vytvořila dvě velikosti polévkových misek. Objem je dán velikostí servírované porce, 300 ml a 450 ml. Obě vychází se stejného tvaru, liší se pouze velikostí. Po konzultaci s uživateli jsem volila otevřenější vrchní část, abychom si polévku mohli vychutnat i očima a misky se snadno skládaly do sebe. Každou velikost jsem vytvořila v několika barevných variantách. Celou v béžové, s tmavým vnitřkem nebo vnějškem, s přelíváním zvenku i zevnitř.

⁴ Příloha 3

⁵ Příloha 4

⁶ Příloha 5

Buddha bowl

Buddha bowl je způsob servírování jídla, kdy je miska obložena několika druhy pokrmů, symbolizující hojnost. Konkrétní nádoba vychází z hlubokého talíře, či nízké misky. Tvar jsem zachovala stejný jako u misek na polévku, jen jsem ho snížila a rozšířila. U hotových kusů, se ve dně příliš prokreslovala nožka. Upravovala jsem je přilítím tenké vrstvy porcelánu do prohlubně. Zkoušela jsem variantu s proléváním, nádoba je ale velmi otevřená a tak zajímavou část uživatel nevidí. Při dekoraci vnitřku nádoby jsem používala jemný reliéf tvořený kusem dřívka⁷ i variantu vrstvení porcelánu a červenice.

Talíře

U talířů jsem zvolila klasický uživatelsky příjemný tvar, nechtěla jsem, aby odváděl pozornost. Nejprve jsem střídavě lila červenici a porcelán a docílila tak míchání hmot a zajímavých obrazců. Červenice nevydrží tak vysoké teploty jako porcelán. Při ostrém výpalu docházelo k velkým deformacím. Nakonec jsem se tuto technologii rozhodla opustit a talíře jsem nechala jen v béžové či napůl hnědé. Dezertní talířek vznikl ve dvou verzích. U první jsem pracovala se zvýšeným okrajem. Ve výsledné sérii, se dle mého názoru, moc lišil od ostatních nádob. Proto jsem vytvořila verzi druhou, která vychází ze stejného tvaru jako je talíř na hlavní chod.

Logo, dekor

Při navrhování jsem zvažovala, jak zakomponovat vizuální stránku Polívkárny přímo na nádobí. Jejich současné logo funguje pro více projektů a pro mé účely bylo příliš barevné⁸. Novou variantu⁹ pro mne graficky zpracovala Anna Stifterová. Vzhled jednotlivých kusů jsem završila malbou drobné červené tečky. Jedná se o jednotící prvek vycházející právě z loga. Na každé nádobě je na jiném místě a podtrhuje jejich rozmanitost. Podněcují diváka ke hravosti a hledání, kde se značka nachází. Zároveň tvoří poslední tečku celkového vzhled.

⁷ Příloha 6

⁸ Příloha 7

⁹ Příloha 8

POPIS VÝSLEDNÉHO DÍLA

Výsledkem je realizace pěti druhů porcelánových produktů: polévková miska ve dvou velikostech, buddha bowl, dezertní talířek a talíř na hlavní chod.

Od každé nádoby jsou barvené varianty. Prolévaná, béžová, s tmavým vnitřkem, či vnějškem. Nádoby vyniknou jako solitérní kusy a současně série funguje jako celek, který lze libovolně kombinovat. Tvary vycházejí z kritérií používání v provozu. Odpovídají specifickým požadavkům Písecké Polívkárny.

Porcelánové nádobí je sjednoceno tmavou linkou na okraji. Dalším prvkem je tečka červené barvy, která se objevuje na každém tvaru. Komunikuje se zákazníkem, podněcuje hravost a radost z hledání. Vznikl také návrh nové varianty loga, který více funguje s navrženou sérií.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) Knižní a periodická literatura

1. HERAINOVÁ, M. Sušení a výpal. 1. vyd. Praha: Silikátový svaz, 2003. ISBN 80-903113- 7-7.
2. RILEY, NOËL, 2004, Dějiny užitého umění. Praha : Slovart.

B) Internetové zdroje

1. POLÍVKÁRNA, PÍSECKÁ, 2022, První Písecká Polívkárna – tradiční i světové polévky s roznosem v Písku. *Piseckapolivkarna.cz* [online]. 2022. [Accessed 28 April 2022]. Available from: <https://www.piseckapolivkarna.cz/>
2. K – keramická barvítka | glazura.cz, 2022. *Glazura.cz* [online]

RESUMÉ

I would like to create a set of dishes that meets all the technical requirements of the operation and at the same time has a high aesthetic value. When serving a dish, we often perceive it only as a side thing. However, it subconsciously affects us. As they say, we also eat with our eyes. A well-chosen container can elevate food to a higher level.

When designing a series of dishes for operation, I had to consider the way it would be handled. I opted for porcelain casting, due to its high sintering and abrasion resistance. It is also very suitable from a hygienic point of view. At the same time, I didn't want to work only with classic white porcelain. He looked too cold and impersonal. My goal was to give him liveliness and a handprint that will breathe the product into the soul. So I connected the unconnected, porcelain and red clay. Absolute opposites and materials that I like to work with. I like how everyone is different and has their qualities. I tried to use the best of both of them. The strength and hardness of porcelain and the pleasant earthiness and warmth of clay.

Nowadays, it is difficult to compete with mass production. Lots of things are available at a low price. My idea is to create a collection that has uniqueness, originality and liveliness. He will know handicrafts and craftsmanship.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Vzorky vzniklé při hledání vhodné technologie

Příloha 2

Prolévání červenice a porcelánu

Příloha 3

Soustružení modelu na sádrašském kruhu

Příloha 4

Sádrová forma na střep

Příloha 5

Sádrová forma na jádro

Příloha 6

Dekorace pomocí dřívka

Příloha 7

Současné logo Písecké Polívkárny

Příloha 8

Nové logo a jeho vývoj

Příloha 9

Talíř na hlavní chod

Příloha 10

Dezertní talířek

Příloha 11

Buddha bowl

Příloha 12

Polévkové misky

Příloha 13

Celý set

Příloha 14

Nádobí v prostředí Písecké Polívkárny

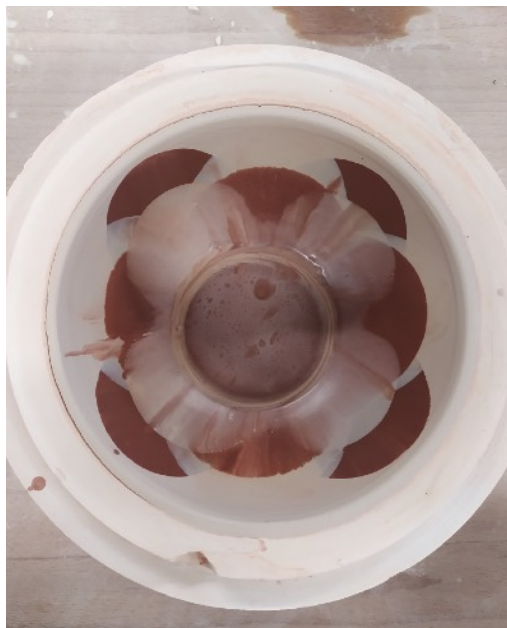
Příloha 1

Vzorky vzniklé při hledání vhodné technologie

Příloha 2

Prolévání červenice a porcelánu

Příloha 3

Soustružení modelu na sádrařském kruhu

Příloha 4

Sádrová forma na střep

Příloha 5

Sádrová forma na jádro

Příloha 6
Dekorace pomocí dřívka

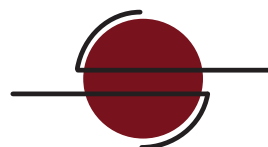
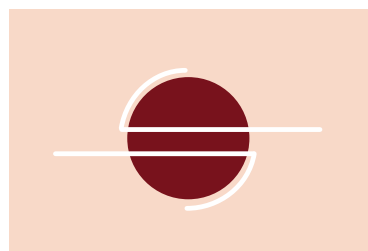
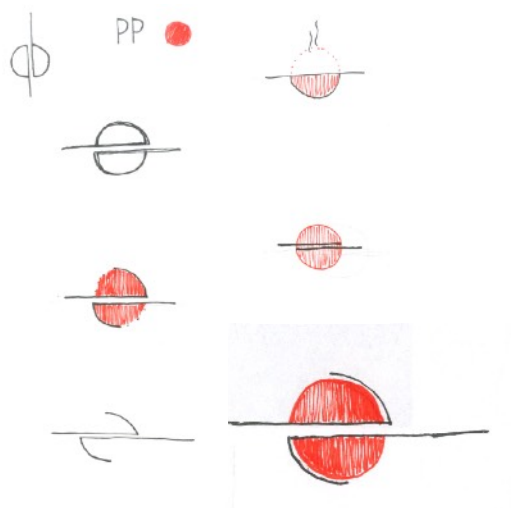
Příloha 7

Současné logo Písecké Polívkárny

Příloha 8

Nové logo a jeho vývoj

Příloha 9

Talíř na hlavní chod

Příloha 10
Dezertní talířek

Příloha 11
Buddha bowl

Příloha 12
Polévkové misky

Příloha 13
Celý set

Příloha 15

Nádobí v prostředí Písecké Polívkárn

Příloha 15
Set s tečkami

